

Livet handler om at leve i Nutiden
glæde sig til Fremtiden
og lære af Fortiden

I kærlig erindring

Minder fra en skøn barndom
sammen med min søster Anna Marie,
som desværre sidste år måtte opgive kampen
mod ondartet kræft i hjernen.

21.12.2022

Bodil

Året er 1956, og her starter mit liv for alvor. Det er den allerførste erindring, jeg har fra min barndom. Jeg er 3 år gammel og min far løfter mig op, så jeg bedre kan se den flyvemaskine, der netop denne sommerdag fløj hen over Børkop og tog billeder. Mit navn er Bodil, og jeg er født den 18. februar 1953. I barnevognen, der står foran vores hus, ligger min lillesøster, Anna, og hun er bare 3 måneder gammel. Med på billedet er også vores

højtelskede hund Lab, der absolut ikke satte pris på flyvemaskiner eller andre larmende ting.

Vi bor i det hvide hus, og i huset ved siden af bor Karl og Ruth Grønnebæk. Det er Karls knallert, der står foran deres hus. Karl er sur på vores hund, fordi den har gravet nogle pandekager ned i hans have.

Foran huset har vi jernbanen, men i min barndom kørte der ikke så mange tog, og det var ganske almindeligt, at vi løb over sporene, når det nu var hurtigere end at gå udenom.

Bag huset havde vi verdens bedste legeplads, en dejlig grøn eng og en rislende å. Her vadede vi rundt om sommeren og iglerne sugede sig fast på vores ben. Vi sprang med hjemmelavede springstokke over åen, og vi sejlede op og ned ad åen på vores tømmerflåder. Jeg var 8 år, da min far kom hjem med 2 tomme olietønder, og snart efter var jeg kaptajn på min egen private tømmerflåde. En helt vidunderlig fornemmelse at glide med strømmen ned mod Børkop Vandmølle, men meget besværligt at kæmpe mod strømmen tilbage.

Her vi så, min dejlige familie, i vores hus Møllegade 15. Vores bedstefar, Peder Madsen, som vi aldrig har kaldt andet end Madsen, boede i den ene ende af huset. Vores mormor Poulina, døde i 1953, så hverken min søster eller jeg kendte hende. Måske har vores store brødre Vagn og Jørgen, mødt Poulina, jeg ved det ikke, og jeg har kun hørt hendes navn nævnt få gange i min barndom. Jørgen er født i 1942 og Vagn i 1946, så de er jo begge noget ældre end min søster fra 1956

og mig fra 1953. Jeg kan kun huske, at der flød med Anders And og Jens Lynet blade på deres værelse. Jeg sidder hos min far, Svend Åge og min søster Anna Marie ligger hos mor, Ingrid Marie. Billedet er taget, fordi Madsen skulle rejse til USA for at besøge sin bror Martin, der, som så mange andre danskere, var udvandret til Nordamerika. Det var 31 år siden, de havde set hinanden. Han nåede faktisk at tage turen over Atlanten tre gange, 2 gange med skib og den sidste gang med fly. Martin var også flere gange i Danmark for at besøge familien. Vores bedstefar skrev i sin lille notesbog; *Kom ombord på Kongsholm, Kahyt nr. 54 og afsejlede fra Gøteborg kl. 5 eftermiddag. Enestående hilsen fra kajen i tusinde af mennesker der sang svenske sange og viftede med lommetørklæder, og med musik ombord, da vi svingede fra kajen. Det vil jeg aldrig glemme.* Jeg husker ganske tydeligt, hvordan vi sad nyvaskede i pænt tøj og skulle smile til fotografen. Den eneste, der sikkert har nydt øjeblikket, er Anna, for hun har hele sit liv elsket at blive fotograferet. Mor brød sig ikke om at være i centrum uanset anledningen. Hun mente, at folk der blev fotograferet, var lidt vigtige. Man skulle helst holde sig i baggrunden, tie stille og ikke gøre sig bemærket. Og gerne være klædt i mørkeblå. Når vi en sjælden gang fik en ny trøje, så var det sikkert, at Annas var rød og min var blå. At stå i kø

med mor var håbløst, hun overlod hele tiden sin plads til andre. Jeg hadede det.

Peder Madsen er født på Thyregodeggen i 1885, han er den ældste af en søskendeflok på 7. og det har ikke altid været let og ligetil. Han fortalte at han engang som 7-årig var med til en begravelse. Det var regnvejr og strid blæst, men sommeren var ikke forbi, og det betød, at børn ikke havde fodtøj på. Sko og støvler skulle gemmes til vinterkulden og ikke slides om sommeren. Det var så ikke altid, at støvlerne lige passede.

Da han var 14 år gammel, dør hans far, Jørgen, og fra da af er det hans mor Mette Marie der sørger for alt med hjælp fra børnene. Skønt det ganske sikkert var trange kår, vidner fortællinger om stort sammenhold, godt humør og respekt. Når vi i Møllegade fik besøg af mors fastre, onkler, fætre og kusiner, så var det bare festligt. Peder Madsen giftede sig med Poulina i 1912, og i 1918 adopterede parret vores mor. Et såkaldt "uægte barn", det var min mors tunge byrde gennem hele livet. Jeg kom engang hjem fra skole og fortalte, at en af mine klassekammerater var adopteret, og så fik jeg ellers at vide, at det var det værste der kunne overgå et menneske, og jeg måtte aldrig nævne ordet igen, Jeg fik så ondt af min mor, men begyndte også at lægge mærke til, hvor stort et mindreværd hun havde, og jeg syntes af og til hun var lidt hård ved vores bedstefar, for min søster og jeg elskede ham

højt. Vi gik på biblioteket hver uge og lånte bøger, og hver eneste aften læste Madsen højt for os. Alle vores legekammerater var meget misundelige, tænk at have en bedstefar i huset, og hans ture til Amerika, gjorde ham ikke mindre interessant. Madsen havde noget havearbejde rundt omkring og gik lange ture og læste og tog tit på besøg hos sin søster Anna på Ribe landevej i Vejle. Det gjorde vi også gerne Både faster Anna og hendes mand Karl var hjertelige og glade mennesker. I sit skab havde Madsen altid en flaske sherry Fad no 6 stående, det var ganske sikkert, at havde vi ondt i halsen, så kom han listende med sherryflasken og en ske, for det var et sandt vidundermiddel. FØJ...

Da jeg som 5-årig blev hentet af en sort ambulance og indlagt med blindtarmsbetændelse på Vejle sygehus, fik jeg dog 5 kr. af min bedstefar og ingen sherry. Et par år senere måtte jeg på Mariahospitalet i Vejle og få fjernet mandler. Jeg glemmer aldrig den hæslege hvide klud med æter, jeg fik for næse og mund.

To gamle brødre Peder og Martin Madsen mindes gamle dage

Svend Aage Bjerrum Lehmann, vores dejlige far er født den 6. november 1910 i Børkop Skov. Jeg husker tydeligt, når vi gik fra Møllegade sammen med far og mor for at besøge bedstefar og bedstemor på gården i Børkop Skov. De hed Laurits og Ane Marie. Bedstemor havde altid bagt en masse forskellige kager.

Far og Ejnar som børn sammen med Bedstefar og bedstemor i Børkop Skov.

Vores gode gamle hund Lab var naturligvis også med, og så snart vi nærmede os gården, så gik den vilde kattejagt, op ad stigen til høloftet og rundt i laden og stalden. Det var lidt sjovt, men bedstemor skældte ud. Jeg kan også huske, jeg var ude på marken sammen med bedstefar for at hente de to store heste hjem.

Da jeg var 7 år og skulle begynde i skolen, kom bedstefar cyklende med en ny skoletaske til mig. Hvor var jeg stolt. De to første år af vores skoletid foregik i forskolen i Børkop. Lærerinden hed frøken Johansen, og hun var der også dengang vores storebrødre startede i skole. På et tidspunkt i

2.klasse fik vi lov til at tage vores mindre søskende med i skole, og selvfølgelig skulle Anna med. Frøken Johansen pegede pludselig på mig og bad mig læse højt for min lillesøster og for resten af klassen. Inden jeg nåede at sige noget som helst, lød det klart og tydeligt fra Anna: ”Jeg kan godt selv læse”, og så gik hun ellers i gang. Jeg var både flov og stolt på én gang. Stolt over, at min lillesøster kunne læse, og flov over, at nogen ville synes, hun læste bedre end mig.

På gården boede også fars bror Ejnar, hans kone Emma og vores fætre Bjarne og Erik. Så skete det triste, at Bjarne døde af meningitis, bare 13 år, og et par år senere døde Emma også. Bedstefars helbred var ikke for godt, og gården blev solgt. Jeg erindrer far og mor diskuterede, om de skulle flytte ud og drive gården sammen med Ejnar. Det blev ikke til noget, og bedstefar og bedstemor købte huset Møllegade 13, og Ejnar fik

lov til at bygge et hus på grunden Møllegade 15A. Nu var det som om, vi fik en ekstra bror, for fætter Erik var sammen med os hele tiden. Far arbejdede på Skærup Teglværk, dag og nat og weekender, han var teglbrænder og det var hans job at sørge for, der var kul på og varme til de mange mursten, der stod og tørrede i ringovnen nedenunder. Onkel Ejnar blev også teglbrænder. Når far arbejdede om natten, brugte han pauserne til at gå ture i mørket og kigge efter UFO'er. Tit fik teglbrænderne besøg af landevejens farende svende, der manglede et lunt sted at sove, og de havde altid en masse gode historier med.

Far på arbejde på Skærup Teglværk lige efter at hele processen er blevet automatiseret.

Mor passede os og havde desuden forskellige rengøringsjob og var også en højt elsket hjemmehjælper. På hendes sidste job startede hun midt om natten og gjorde rent på stationen, så gik

hun hjem og vækkede Anna og mig og fætter Erik, og så cyklede hun rundt i Børkop som post. Vi hjalp hende, når det var jul og hun måtte tilbage flere gange for at fylde posttaskerne op igen, det var dengang, der blev sendt mange julekort og breve og også en masse pakker med posten. Mor havde realeksamen og var meget skarp til at regne og så havde hun en meget smuk skrift. Jeg er også sikker på, at det var Peder og Poulines mening, at mor skulle have en uddannelse, men mor har sikkert nægtet. Hun ville være fri og ud og tjene penge. Mor tog realeksamen i 1935.

Mor sidder i midten i en smuk kjole. Poulina var en dygtig syerske. Efter sigende var mor som ung både munter og charmerende og elskede at synge og spille dilettant.

Far og mor blev gift hos sognefogeden i Vinding i 1940. Far kørte ud med mælk i Børkop og mor passede mejeriudsalget.

De købte huset i Møllegade. Far har tit fortalt os om arbejdet under Anden Verdenskrig. I Børkop var der udstationeret en del tyske soldater, der skulle passe på jernbanen. Det skete jo, især i den sidste del af krigen, at danske modstandsfolk sprængte jernbanespor i luften for at forhindre tyskerne i at få deres materiel og tropper fragtet gennem landet. Tyskerne var indkvarteret på missionshotellet i Børkop, og hver morgen stod der en meget ung tysk soldat og ventede på mælkekusken.

Denne unge mand, som blot var 16 år og fra det sydlige Tyskland, led så forfærdeligt af hjemve og havde på intet tidspunkt ønsket at blive soldat og sendt til et fremmet land.

Han fik lov til at køre med på den daglige mælketur gennem Børkop, og her fortalte han om sine forældre og sin hund derhjemme, og det giver bare et enkelt glimt af, at der er menneskeskæbner på begge sider. Jernbanesporene ved Møllegade blev sprængt i luften, og bagefter blev husene gennemført af Gestapo, der ledte efter sprængstof. De fandt ikke noget i vores hus, men om aftenen listede vores far op på loftet, tog nogle gulvbrætter væk og fjernede både ammunition og gevær, hvorefter han i ly af mørket gik ned og dumpede det hele i mølledammen.

Jeg får stadig tårer i øjnene, når jeg tænker på min fars fortællinger. Tit sad vi i vores skønne meget grønne have i Møllegade og havde tændt bål, og så gik far i gang med sine barndoms- og ungdomserindringer, tit understøttet af onkel Ejnar. Vi elskede disse aftener.

Onkel Ejnar

Vagn og Jørgen var som sagt 9 og 11 år ældre end mig, så det er ikke meget vi var fælles om i barndommen. Jørgen kom i lære hos et tæppefirma i Vejle og Vagn blev mejerist. Da Jørgen første gang fik løn, købte han rulleskøjter til Anna og mig. Sådan nogen, der larmede og slog gnister, når vi suste op og ned ad Møllegade. Jørgen havde altid en masse kammerater med hjem, og de spillede kort og bob. Jørgen blev gift, da han var 21 år, med Amy. Amy boede i Pjedsted, og jeg cyklede tit over og besøgte hende. Efter brylluppet boede de sammen med os i Møllegade, indtil de flyttede ind i Vasegården i Fredericia. Deres børn Anita og Stefan var hos os i hver eneste ferie. En sommer

havde de en tysk pige med, et feriebarndom fra Schleswig, som så også kom på ferie i Børkop. Vores mor havde sandelig noget at se til. Da bedstefar og bedstemor begge var døde, flyttede Karl Hansen ind og blev vores nye nabo. Han var gift med Kristine, en sur og tyk gammel kone, som døde, og så syntes mor, det var så synd for Karl Hansen, at hun lavede middagsmad til ham hver dag. Ejnar fik også mad og selvfølgelig også vores bedstefar. Der var altid mange, og vi fik aldrig lov til at hjælpe, fordi det skulle gå så stærkt. Det kunne dog ske, mor lavede vores livret, Makaroni og fiskeboller. Åh, hvor vi nød det, og somme tider fik vores legekammerater også lov til at spise med. Men de gamle mænd fik selvfølgelig deres grød, stegt lever og tyk brun sovs og den slags, som gamle mænd helst vil have hver dag. Det bedste Anna kunne få var kødboller. Engang skulle vi til købmanden, og da hun ikke var færdig med at spise, tog hun en tallerken fuld af kødboller med. Og så gik hun rundt og gumlede inde i butikken. Det skete også at jeg fik lov til at gå til bageren og købe kager. Jeg var vel 8 år, og stod længe og udvalgte forskellige kager, og en særlig lækker en til mig selv. Hjemme viste jeg stolt, hvad jeg havde købt, og så kunne søster Anna ikke bestemme sig for hvilken kage, hun ville have. TÆNK, så tog hun et bid af dem alle sammen. Jeg glemmer det aldrig. Onkel Ejnar grinte og sagde "Lad dog den lille engel". Det kan godt være, min lillesøster lignede

en engel, men jeg syntes ikke, hun opførte sig som en engel. Jeg var rigtig sur og skuffet. Så lavede mor kaffe og saftvand, og så gik hele familien, far, mor, bedstefar Madsen, Erik, Ejnar og Anna og mig ud i skoven, hvor vi spiste vores kager, eller resterne af vores kager.

Møllegade – dengang

Det sker en gang imellem, når jeg sidder og, halvsover i en stol, at jeg i mine tanker går en tur i Møllegade, blot for at mindes de mennesker, der boede i de forskellige huse, dengang min søster og jeg var børn. I nummer 1 boede Foderstof Pedersen og hans kone. De hilste skam pænt, men jeg syntes, de var lidt overlegne. Det er sikkert noget, jeg har hørt fra vores mor, Hun hjalp engang ved en fest hos Pedersen, og der skulle både serveres flere slags vine, og whisky og cognac. Noget der absolut ikke fandtes i vores hus. Når vi havde gæster, så var det øl og citronvand, der kom på bordet, og en Rød Ålborg, når der rigtig var fest. Vores fars 50-års fødselsdag den 6. november 1960 står klart i min erindring. Alle naboerne var inviteret, og mor havde lavet grønlangkål og hamburgryg. Det var ligesom en lille forsmag på jul. I en lille lejlighed, der hørte med til Møllegade 1, boede Michael Konradsen, som var bror til vores

bedstemor Ane Marie, altså vores fars onkel. Hans kone Bodil var død, inden jeg blev født, og jeg er opkaldt efter hende. Michael flyttede senere over på De Gamles Hjem i Børkop, og her gik vi tit over og besøgte ham.

I nummer 3 boede Hans Jokumsen og hans kone Kristine, to meget søde gamle mennesker, der næsten altid stod udenfor deres hus for at snakke med forbipasserende. Dengang gik folk jo til købmand eller slagter eller hvad de nu gik efter, ikke så mange i Møllegade havde bil. I vores barndom var Børkop jo en ret stor by med gode togforbindelser til Vejle og Fredericia. Desuden kørte rutebilen i fast rutefart mellem Fredericia og Vejle. Om sommeren tog vi med rutebilen til Hvidbjerg Klit, hvis vi da ellers havde penge til billetten. De fleste gange var det på cykel.

I Møllegade 5 boede en gammel post, der hed Richard Madsen. Han var enkemand, og en sommer, hvor jeg havde været ved købmanden for mor, stod der en pige uden for nummer 5. ”Jeg hedder Margrethe, og jeg er fra København, hvad hedder du” råbte pigen til mig, og så inviterede hun mig ind og fortalte, at hun var på ferie hos sin morfar.

Og så fandt hun en Tuborg squash sodavand. Jeg var 5 år og havde måske nok hørt navnet, men aldrig nogensinde smagt sodavand, og heller aldrig snakket med nogen, der kom fra København. Og nu, et glas fyldt med brusende appelsinvand. Det

skønneste jeg har smagt, og det allerbedste er, at en Tuborg Squash smager nøjagtig lige sådan i dag. Og hver gang, jeg nyder en, så mindes jeg den sommerdag sidst i 1950erne sammen med Margrethe. Snart flyttede Richard Madsen, og jeg så aldrig Margrethe igen.

I nummer 7 boede familien Sørensen. Marius arbejdede på Kiesलगurværket ved Rands Fjord, og kørte afsted hver morgen på sin grå knallert, mens hans kone Eva gik hjemme og gjorde rent og skældte ud på Palle og Trygve. Vores bror Vagn gik i samme klasse som Palle, og de var tit sammen. Vi havde ikke fjernsyn i vores barndomshjem, og en aften blev Anna og jeg inviteret sammen med far og mor hen til Sørensen for at se ballet. Mor kogte vand og fyldte i zinkbaljen, og så blev vi ellers skrubbet fra top til tå og fik vores bedste kjoler på. Mor sagde, at fru Sørensen altid selv klædte om, når der var festforestilling i fjernsynet, så det skulle vi altså også.

I nummer 9 boede Hans Jensen, der var landpost og murer. Når far skulle tapetsere hjemme, så kom Hans Jensen altid og hjalp.

I nummer 11 boede Marie og Jens Grand. Jeg husker vi engang blev passet af fru Grand, og hun havde lavet den dejligste jordbærmarmelade. Så har vi jo nabohuset nummer 13, hvor Ruth og Karl Grønnebæk boede i starten. Karl er onkel til

min søsters skoleveninde, Joan Grønnebæk. Bedstemor og bedstefar fik kun kort tid i huset, bedstefar døde i 1960 og bedstemor i 1961. Karl Hansen kom til, og altså også "Kærstine". Negativ og sur, al leg og boldspil var forbudt udenfor deres vinduer.

Karl Hansen havde en gammel bil, altså en rigtig gammel Ford, der sagde tøv tøv, og når han skulle køre med Kærstine, så blev der lagt et bræt, så hun ikke skulle løfte sine gamle tykke ben. Det så sjovt ud, når hun gik op i bilen.

Vores skønne barndomshjem, nummer 15, er det ældste hus i Møllegade, bygget før jernbanen, der kom til i 1868. Børkop højskole startede faktisk op i Møllegade 15 den 3. november 1889 med 16 elever. I 1890 stod højskolebygningen færdig, og allerede i 1901 blev den udvidet. Far og mor købte huset i 1940, de havde boet i Børkop Skov sammen med bedstefar og bedstemor, og i 1953 flyttede vores bedstefar Madsen ind og fik en stue og et soveværelse. I 1960 kom Onkel Ejnar og fætter Erik.

Vagn og Jørgen forlod folkeskolen efter 7.klasse, det var ganske almindeligt, ikke mindst i arbejderklassen. Nu skulle der arbejdes og tjenes penge. Jørgen kom i lære i Vejle ved et tæppefirma, og da han fik sin første løn, købte han rulleskøjter til min søster og mig, rulleskøjter med hjul, der slog gnister, når vi drøned op og ned ad

Møllegade. Vagn kom på efterskole i Ladelund og blev senere uddannet mejerist.

Vagn var tit hjemme, og sammen med ham, har vi løbet på skøjter og spillet fodbold. Når isen var sikker, spændte vi vores skøjter fast på vores gummistøvler, og Vagn havde altid en pude på maven og ryggen med en stor snor om, og så suste vi afsted.

Sportspladsen lå lige på den anden side af åen, og sammen med Vagn har vi spillet mur i fodboldmålet.

Vores hund Lab var efterhånden blevet gammel og syg og jeg tror, jeg var 8 år da vi måtte sige farvel. Nu startede en ny æra, hvor den ene Tim hund afløste den anden.

Anna og jeg overtog værelset ovenpå. Vi fik også indrettet et lille toilet i huset. Fantastisk, nu skulle vi ikke mere ud i skuret, hvor husets das var indrettet. Et rigtig godt gammeldags lokum med en tønne under brættet, som vores far tømte i haven efter behov. Det skal nævnes her, at vi havde den grønneste og frodigste have med æbletræer, hindbær, ribs, solbær, stikkelsbær, rabarber og jordbær. Foruden grøntsager af enhver art. Ved siden af hullet lå en stak aviser, det skete også der lå et par

ruller af det brune OO toiletpapir, men det var nu mest avispapir, vi brugte. Jeg kan huske, at der engang lå en avisforside med en masse billeder af nogle mennesker. Jeg forstod ikke helt, hvad siden

handlede om, det var lige før, jeg fyldte 6 år, men siden virkede mørk og dystert, så jeg fandt en anden side af Vejle Amts Folkeblad til at tørre med, Så gik jeg ind og spurgte vores mor. Året var 1959 og billederne viste de mennesker, der druknede, da skibet Hans Hedtoft ramte et isbjerg og sank. Det var ganske forfærdeligt, og mor kunne se, jeg var ked af det. Jeg kan huske, hun gav mig en kop med en æggeblomme og noget sukker, og det var noget af det bedste, vi kunne få. Det gjaldt så bare om at røre godt til, så havde vi en herlig æggesnaps. Men vi kaldte det nu for røræg. Da Anna og jeg engang var på besøg hos fars kusine Katrine i Vejle, ville hun lave vores livret til os. Vi fortalte, det var røræg, og det serverede Katrine for os. Det var ikke lige, den slags røræg, vi fik derhjemme, vi havde håbet på æggesnaps. Når Katrine vendte ryggen til, så suste vi ud på hendes altan og smed vores røræg ud.

Vi havde ikke køleskab, men udenfor hang et flueskab hvor madvarer kunne stå i fred for fluer og andre insekter. Når det var rigtig varmt om sommeren, blev mælkeflaskerne sat i koldt vand. Telefon havde vi ikke, fjernsyn havde vi ikke, skulle vi i bad, foregik det foran kakkelovnen i en zinkbalje. Dengang sidst i 50'erne, hvor Cirkus Buster huserede på tv, blev vi sendt over banen til vores fars fætter Jens, der boede på den anden side sammen med sin kone Kirsten, og her sad vi og sang med på cirkussangen.

”her er jeg med gøglervognen
Kan I kende cirkusklovn
Det er er Cirkus Buster
Her er løver og kameler
Og en hest der går med seler
Det er Cirkus Buster”

Så blev onkel Ejnars hus færdig, og han havde fjernsyn, så blev det der, vi kiggede med. Tidligere havde dagens højdepunkt jo været, når Inger Aasted læste godnathistorier i radioen om aftenen. Så sad Anna og jeg og lyttede med, og bagefter gik vi ind til bedstefar Madsen og fik læst historier. Møllegade 17, Johansens Planteskole. Her boede Else og Emanuel og deres sønner, Bent og Vagn, der var jævnaldrende med vores brødre. Planteskolen var en dejlig legeplads, altså når ingen så det. Vi gemte os og aflurede gæster, der var på plantekøb. Afluring var en meget brugt beskæftigelse i vores barndom. Vores bedstefar Madsen arbejdede nogle timer i planteskolen, og jeg kan tydelig huske den dag, han kom hjem til mor og smed en stak gamle bukser på bordet. ”No ka’et dælme wær’ nok, de ha’d’ ingen peng’, men a fik den stak gammel bowser. Gamle bedstefar Madsen var rasende, og mor sagde bagefter, at sidst hun havde set ham i det humør, var da vores storebror Jørgen sammen med nogle venner havde

tømt en flaske med noget snaps, som Madsen havde stående, og bagefter havde de fyldt flasken op med vand og stillet den tilbage i skabet, hvor de havde taget den. Mor var også lidt sur på Else Johansen. Vi havde noget stof liggende til nye kjoler til Anna og mig, og planen var helt sikkert, at når der var råd til det, så ville mor gå til Ragnhild på Nyvej, som syede for folk. Men Else fik øje på stoffet, og det kunne hun sagtens klare, mente hun, så mor kunne spare de penge, det kostede at få syet hos en syerske. Else ville bare have to kjoler med, så hun kunne se størrelsen. Tiden gik, og vi manglede faktisk de to kjoler, som var vores bedste kjoler. Mor gik til Else og opdagede at de to ternede kjoler var klippet midt over, og det flotte gule silkestof med de store blomster lå urørt. Mor snuppede det hele, og så snart der var penge til det, gik hun op på Nyvej til Ragnhild med det nye stof og de to kjoler, som Else havde klippet i. Jeg kunne nu godt lide Else, for dengang jeg fyldte 10 år, gav hun mig De 5 på Skatteøen. Jeg fik efterhånden samlet alle De 5 bøgerne, og ofte var vores leg præget af oplevelser, som George, Julian, Dick og Anne havde. Jeg var altid George, som egentlig hed Georgina. Jeg var korthåret og vores hund hed Tim ligesom hunden i bøgerne. Jeg klatrede i træer og sprang med springstok over åen bedre end drengene gjorde, så rollen som George var skabt til mig. Min lillesøster var naturligvis Anne, vores fætter Erik var Dick, mens vores legekammerater

Bent og Kurt skiftedes til at være Julian. Efter De 5 bøgerne blev Laura bøgerne det store hit. Anna mente stadig, at Vinden i Piletræet var verdens bedste bog. Hun elskede bøger med dyr, men vi var begge glade for De små synger og sad tit om aftenen og sang Elefantens vuggevise. Og det var jo mange år, før den blev underlagt censur. Vi gik jo også i skole dengang børn lærte salmevers, og vi har begge hygget os meget med at synge vores yndlingssalmer.

Ak ja. Anna og jeg i vores fine ternede kjoler, - før Else klippede dem midt over.

Ved siden af planteskolen, i Møllegade 19 boede Johanne og Hans Buhl. Johanne var kogekone, og når folk havde fest i hjemmet, så kunne man bestille Johanne til at lave maden. Hun kogte suppe til min konfirmation. Hans Buhl var en flink gammel mand. Da jeg var 5 år, havde jeg lige lært at cykle på mors gamle store cykel, og på en tur, hvor jeg suste ned ad bakken ved planteskolen, styrtede jeg i grøften og brækkede kravebenet. Jeg lå der i dybet med den tunge cykel over mig, og i det fjerne kunne jeg høre, Hans Buhl nærme sig. Jeg asede og masede og fik både cykel og mig selv slæbt op på vejen, og så humpede jeg med den ødelagte cykel hjem. Hans Buhl gik ved siden af mig og var helt rystet. ”Jamen hvad er der da sket med dig, lad mig tage cyklen” NEJ råbte jeg, den klarer jeg selv”. Men han ville alligevel være sikker på, at jeg kom helt hjem, så han gik lige bagefter mig. Sammen med mor gik jeg op til vores læge på Kirkebakken og håbede, at han var hjemme. Heldigvis stod han og gravede i sin have, og snart efter havde jeg armen i slynge. Og far kunne gå i gang med at lave mors cykel. I nummer 21 boede vores bedste legekammerater, Kurt, der var på min alder, Hanne der var 2 år yngre og så Inge, der var på alder med Anna. De fik også en lillebror, der hed Kjeld, men han var meget yngre. Deres far og mor hed Axel og Betty.

Ved siden af dem, i nummer 23, boede Karen og Vita, Susie og Jimmy. Det var mest Karen og Vita, vi legede med, de var på vores alder.

Deres mor var altid sød og smilende, men deres far var temmelig ustabil og holdt sig ikke altid på den rigtige side af loven.

Så lå der et grønt træhus, hvor Hans og Martha boede. UHA Martha hun var stor og sur. Når hun gik ned over broen ved Børkop Mølle for at bytte avis med to gamle sypiger, så lå vi tit under broen og legede "de tre bukkebruse". Når Martha så kom buldrende, så råbte vi "Hvem er det der tramper på vores bro". Så vendte hun om og svingede med sin stok. "Grimme unger", råbte hun, "pas på, Mester Erik kommer efter jer"

Og så sad vi der og spekulerede på, hvem pokker Mester Erik kunne være. Vi spurgte, så snart vi kom hjem, og fik at vide, at det var en pisk, som blev brugt i gamle dage. Vi var sikre på, at Martha nok skulle have en Mester Erik hjemme i kælderen. Martha og Hans havde to drenge, som begge var lidt ældre end mig. Hans Jørgen var frisk og snakkede tit med os, hans bror Ole var åndsvag og flyttede til Brejning på De Kellerske Institutioner. Men han kom tit cyklende på besøg i Møllegade I nummer 27 boede to gamle søstre, Laura og Johanne. Den ene sød og venlig, den anden sur og vranten. Overfor deres hus var det dejligste syrenhegn, hvor vi brugte mange timer på at lave huler og aflure folk, der gik på vejen. Hvis vi

larmede eller kom til at kaste et æbleskrog ind i de to søstres have, så klagede den sure af dem til vores forældre.

Der blev bygget et nyt hus, der blev nummer 29, og her flyttede Christine Olsen ind med sin familie.

Christine var yngre end Anna, og hver eneste morgen kom hun forbi vores hus, når hun skulle op til cigaretautomaten ved Handelspladsen og hente 5 Eifel til hendes mor. Christines far og mor blev skilt, og fordi vores mor syntes, det var så synd for Olsen, så inviterede hun ham til at spise med. Det mente vi nu ikke var en god ide.

I nummer 31 boede Kong Niels og Anna, der kun havde en arm. Kong Niels havde fået sit navn i et væddemål De havde også børn, men de var alle sammen ældre end os, og en af dem var Tage. Han var en bandit, og en aften løb han efter min lillesøster. Vores bror Vagn var hjemme, og sammen med en

kammerat løb de ud i mørket for at få fingrene i Tage. Det lykkedes ikke, men Tage fandt ud af, at nu var der nogen, der holdt øje med ham.

Møllegade 33, her boede det syngende postbud Willy med sin kone og to piger, der hed Joan og Ragna. Dem legede vi en del med, og de havde et kæmpestort kirsebærtræ i haven, hvor vi tilbragte mange timer i kirsebær sæsonen.

I det sidste hus boede Snøvle Svend med sin kone og to børn, Hans Jørgen, der var lidt ældre end

mig, og Tove, som var lidt yngre. Det var ikke rigtig nogen, vi kunne lege med.

Så var der kun et hus tilbage, det lå lige over for Børkop Mølle, og her boede Linda og Lasse. Deres far var også postbud. I mange af de huse, som lå langs banen, boede ofte folk, der arbejdede på stationen eller ved banen eller cyklede rundt med post. Linda var ældre end mig, og Lasse var yngre, så det var ikke så meget, vi fik leget. Jeg elskede at spille bold og startede med at spille håndbold, da jeg fyldte 8 år og i mange år spillede jeg håndbold sammen med Linda. Hjemme kunne jeg stå i timevis og spille bold op ad en mur. Indtil der blev bygget en idrætshal ved skolen i Gauerslund, trænede vi i skolens gamle gymnastiksal. Vi gik som regel de 2 kilometer til skole, og to gange om ugen tog jeg så turen igen for at træne håndbold. Sport var ikke rigtig noget for Anna. Hun ville hellere hygge sig med sine mange venner og veninder.

På vandmøllen boede Jonna med alle sine søskende. Jonna var på min alder, og da hun efter nogle år flyttede til Børkop, blev vi ved med at komme sammen. I huset på den anden side af mølleåen boede Bent og Ruth med deres far og mor, og i den ene ende af huset boede Rie og Grethe, to gamle syersker. Bent og Ruth hørte med til vores bedste venner.

Jeg var nok 3 1/2 år gammel, da jeg en aften efter spisetid, cyklede afsted på min trehjulede cykel og

endte på Børkop Mølle, hvor jeg for første gang legede med Bent og Jonna. På vej hjem mødte jeg mor, som ledte efter mig. Det var så den første og eneste gang, jeg tog afsted, uden at fortælle hvor jeg tog hen. Men ellers var vi ikke underlagt restriktioner. Vi havde total frihed under ansvar, og vi passede alle sammen på hinanden, og det var naturligt, at vi store børn havde vores mindre søskende med. Vi cyklede også til stranden, men først skulle vi lære at svømme. Jeg gik i fjerde klasse, og vi var en lille flok, der i flere uge måtte cykle til Brejning strand, hvor en gammel gråhåret svømmelærerinde stod oppe på en bro og hundsede med os. Vi bevægede os rundt mellem vandmænd og brandmænd og tang og krabber sammen med en masse andre børn. Vi fik lært at svømme, og kunne nu cykle til Hvidbjerg, når vi havde lyst.

Når jeg tænker tilbage på min søsters og min barndom, så er det enten sommer med solskin og blå himmel eller vinter med sne fra oktober til april.

Jeg husker min 4-års fødselsdag den 18. februar 1957, hvor vi ikke kunne se ud ad vinduerne på grund af is. Vores storebror Vagn blev sendt hen til

Hesselager, der handlede med isenkram og legetøj, og her skulle han købe en gave til mig. Jeg var så spændt, for jeg havde nemlig været med min mor engang hos Hesselager og set så mange ting, jeg lige kunne ønske mig. Vagn kom stolt tilbage og rakte mig gaven. Det var en kop, der stor SØSTER på. UHA.

Lidt kedeligt, syntes jeg. Når Anna og jeg skulle ønske noget til jul eller fødselsdag, så ønskede vi begge i flere år en stavlygte, der kunne blinke med gul, rød og grøn farve.

En tidlig morgen en dag i maj måned havde jeg lige spist min havregrød, og den morgen var der ingen fløde på mælken. Det havde mor fjernet, så vores bedstefar kunne få det til sin kaffe. Både Anna og jeg syntes, det var ulækkert med fløde på mælken. Jeg nåede lige at hilse på mælkemandens hest, og jeg fik lov til at give den en skive rugbrød.

Udenfor stod mor i sin blomstrede kittel og pudrede vinduer. Det havde regnet om natten, og der duftede skønt af forår. Syrenerne var sprunget ud. Men far havde fortalt, at de snart forsvandt, fordi onkel Ejnar og fætter Erik jo skulle bygge et hus.

Jeg gik ned ad Møllegade, for at se, om Inge eller Hanne var stået op. Det var de ikke, men det var deres storebror Kurt, og sammen med ham gik jeg op til vandrøret under banen. Det var lige overfor

planteskolen, og vi tog turen på alle 4 under skinnerne og kravlede op på den anden side af banen. Det var sindssygt spændende at sidde der i røret, når et tog buldrede afsted oven over os. Nu begyndte de andre børn at dukke op og vi besluttede at gå i sandegraven. Hvis vi var heldige, kunne vi nok få et stykke rugbrød eller et par æbler med, som vi kunne riste på et bål. Jeg fik en tyk skive rugbrød og en tændstikæske med to tændstikker. ”Får I ikke ild med de to tændstikker, så er det ikke i dag I skal lave bål”, sagde far, ”men I kan jo også gøre som stenaldermanden gjorde med to stykker flint” Det havde vi prøvet tit, og det var noget bøvl Vi havde fået en trækvogn, så det var ganske naturligt, at lillesøster Anna skulle med. Hun sad og tronedede i trækvognen, og tit sad Inge sammen med hende. De store passede på de små, og vi passede alle sammen på hinanden. Det var den naturligste ting i verden.

Der var 2 kilometer til sandegraven, og denne dag kunne vi blive der hele dagen, vi havde jo vores rugbrød, og intet smager bedre end en humpel rugbrød sat på en pind og stegt på et bål. Over for sandegraven lå skoven, og her legede vi gemme og klatrede i træer. Når vi blev trætte, gik vi hjem igen, og det var som regel ved 17-tiden. Vi fyldte trækvognen op med sand, så vi kunne lege købmand og sælge sandet som kaffe og mel.

Mor havde lavet mad, altid to retter, for mændene var jo så sultne. Vi fik øllebrød og pandekager, og det kunne vi li'.

Andre gange lød menuen på boghvedegrød og frikadeller, stegt lever og kærnemælkssuppe eller stikkelsbærgrød og bøf. Om søndagen fik vi tit en oksesteg eller gullasch og kartoffelmos plus en dessert, som regel fløderand eller budding. Meget tit citronfromage, det brød jeg mig ikke om, men både mor og Anna elskede det. Hvis vores far ikke var på teglværket, så gik vi alle sammen en tur, somme tider rundt om Brøndsted Mølle og andre gange en tur på kirkegården. Så gjorde mor og far rent på familiegravstedet, og bagefter skulle vi altid rundt og hilse på de mennesker, som far og mor havde kendt engang. Vi syntes, det var lidt underligt, sådan at gå rundt og hilse på døde mennesker. Og så har jeg nok alligevel taget ved lære, når jeg en gang imellem i mine tanker, går en tur i Møllegade og tjekker op på de mennesker, der var engang.

En anden morgen gik jeg ned i planteskolen, hvor vores bedstefar gravede huller til nogle planter. Han sendte mig til købmanden efter en pakke skrå. Han var næsten lige kommet hjem fra en 3 måneders tur til USA hvor han havde besøgt sin bror Martin. Han havde taget turen over Atlanterhavet med skib, og vi var meget stolte, når vi fik lov til at invitere vores legekammerater ind i hans stue for at høre ham fortælle om det store

land Amerika. Han havde gaver med til Anna og mig. Jeg havde fået en lille gennemsigtig plastickuffert, Anna fik som sædvanligt et eller andet tøjdyr.

Jeg skyndte mig hjem for at hente min Amerika-kuffert og så løb jeg hen til købmand Riis Hansen og købte skrå. På vej tilbage faldt jeg, og min nye kuffert gik i stykker. Ak Ja, ” hvorfor kan du aldrig passe lige så godt på dine ting, som din lillesøster kan” og ”hvorfor skal du altid løbe”

Kommentarerne var mange, og jeg var rigtig ked af det. Og jeg tænkte også, at det kunne da være lige gyldigt, om Anna tabte sin dumme tøj-ræv, der hed Nelly. Den ville ikke få en skramme, men stadig væk se dum ud. Men jeg sagde ikke noget.

Jeg blev betragtet som en klog og fornuftig pige, og jeg var ikke mere end 8 år, da jeg første gang selv fik lov til at gå ud til vores far, når han var på arbejde på Skærup teglværk om søndagen. Når vi skulle hjem, så sad jeg bag på hans knallert. Jeg kunne også selv tage med toget til Vejle for at besøge fars kusine Katrine. Fra banegården gik jeg ned over havnen og ud til Østerbo, hvor Katrine og Alfred boede. Jeg havde tit været med far og mor, så selvfølgelig kunne jeg sagtens selv klare turen, og en gang imellem var Anna med, men hun syntes ikke, det var sjovt at gå rundt i Vejle. Jeg elskede, når Katrine inviterede på tarteletter i Føtex. Vi tog

også somme tider op i Katrines kolonihave oppe på Nørremarken, og når vi gik gennem Nørre skoven sammen med Katrine, så sang vi altid "I skovens dybe stille ro". Når det var jul, så inviterede Katrine os på Lyon, hvor der blev holdt julefest for børn. Engang kunne man få en slikpose, hvis man ville synge en julesang. Jeg ville have den pose, og så måtte jeg hakke mig gennem Højt fra træets grønne top. UHA, men jeg fik posen, og så gav de altså også Anna en pose, bare fordi hun var lille og sød, sagde de.

Vi har også kørt med toget til Munkebjerg og gået ned og badet i fjorden sammen med far og mor, og vi var på den rullende trappe. Ellers kom vi ikke rigtigt nogen steder. Vi var aldrig på ferie med vores far og mor, men det skete, at Bilet Petersen, som var gift med en kusine til far, kørte en tur med hele familien, og jeg kan huske vi var en tur i Nymindegab, hvor vi så det brusende Vesterhav for første gang. og også en tur til Kerteminde, hvor vi så et vikingskib. Det var som regel onkel Ejnar, der planlagde og betalte vores udflugter. Han ville altid et sted hen, hvor man kunne få æblekage med saftklatter. Det elskede han, og han snakkede ikke om andet, når vi kørte.

Dengang min søster fyldte 8 år og havde alle pigerne fra hendes klasse til fødselsdag, spurgte jeg min mor, om jeg ikke godt måtte hjælpe hende. Jeg kunne f.eks. dække bord

eller hjælpe i køkkenet. Min mor sendte mig i skoven for at plukke violer, som så skulle pynte på bordet. Jeg gik de 2,5 kilometer til Brok skoven og plukkede violer, og så gik jeg hjem igen og satte buketten på bordet. Jo, jeg fik skam lov til at hjælpe.

Brok skoven havde fået sit navn, fordi der boede en grævling. Og en grævling blev altså kaldt for en brok i vores barndom. Vores far sagde, den godt kunne være farlig, og når man gik i skoven, så var det klogt at have kul i støvlerne. Så troede brokken nemlig, det var ben, den gnavede på. Vi har nu aldrig mødt brokken, når vi legede i skoven, men så snart vi hørte noget pusle rundt omkring, så var vi sikre på det var den, der spøjte.

Vinteren i vores barndom startede, når den første sne faldt sidst i oktober. Så blev kælke og skøjter fundet frem, og far gned meder og skøjter med stearinlys, så de var blanke og glatte. Så snart vi fik fri fra skole, så var det med at komme ud på kælkebakken. Når det var næsten mørkt, så trak vi vores kælke hjem, og også her måtte de store trække, mens de små sad og grinte.

Det var skønt at sidde omkring kakkelovnen i vinterkulden og vintermørket. Tit lagde far nogle æbler oven på kakkelovnen, og når de var blevet møre, så sad vi der og gumlede.

Tit spillede vi Æsel eller Ludo

Der var til gengæld hundekoldt i soveværelset, men heldigvis tog far mursten med hjem fra teglværket.

De blev også lagt oven på kakkellovnen, og når de var varmet godt igennem, så pakkede mor en avis om dem og lagde dem i vores senge. Det var skønt. December var klart vores yndlingsmåned. Når alle butikkerne i Børkop havde pyntet deres butiksvinduer, så gik vi en tur gennem hele byen sammen med vores far. Dengang var der virkelig mange butikker, vi havde 3 slagtere, flere købmandsbutikker og en brugsforening, et mejeri, et apotek, en Tatol butik, hvor der duftede skønt af sæbe, en isenkram- og legetøjsbutik, tøjbutikker m.fl. Vi stod foran Hesselagers store ruder og ønskede os alverdens legetøj. Et år fik Anna og jeg en stavlygte hver, der kunne blinke rød, grøn og gul, og dem havde vi stor glæde af, når vi listede rundt i naboernes have i vintermørket. Vores legekammerater havde nemlig også ønsket sig lygter. Fars kusine Katrine gav os også altid gaver, jeg fik som regel et lommeørklæde med blomster på og et stykke sæbe, mens Anna altid fik en bamse. Katrine og hendes mand Alfred tog somme tider med tog på ferie i Tyskland, og når toget kørte forbi vores hus i Møllegade, så rullede de togvinduet ned og kastede en stor slikpose ud til os. Det fungerede fint, men somme tider var posen gået i stykker, og lakridserne lå rundt omkring. Vores juleaften startede ofte klokken 16, for tit skulle far på teglværket juleaften. Når det var snestorm, kunne han ikke køre på sin gamle knallert eller cykle og så gik han tværmarker, som

han sagde. Jeg havde så ondt af ham, fordi han ikke kunne blive hjemme i varmen foran juletræet sammen med os. Men han klædte sig varmt på og så gik han syngende afsted ud i mørket. Det skete selvfølgelig også, at det var onkel Ejnar der måtte afsted. Han havde en motorcykel, og den kunne køre igennem hvad som helst.

Når den sidste sne forsvandt i april, så begyndte vi igen at spille bold på vejen, hoppe i sjippetov og lege de forskellige sanglege. Der kom en mand fra det Rødehav, Bro bro brille, og vi trak oldemor ned fra himlen. Vi spillede badminton og rundbold, og livet var herligt. Vi sejlede på tømmerflåder og lavede bål, hvor vi ristede pølser og andre gode sager, som vores mødre kunne undvære.

Jeg spillede også håndbold på den gamle sportsplads i Børkop. Når der var sportsfest eller almindelig turnering i Brejning, Gårslev, Pjedsted eller Skærup, så cyklede vi selvfølgelig hjemmefra i god tid for at deltage. Faktisk gik jeg også til dans, og det undrer mig stadig den dag i dag. Jeg kan simpelt hen ikke forstå det, for jeg hadede at få fint tøj på, og har overhovedet ikke nogen erindring om at jeg kunne lide at danse. Når man havde gået til dans i 3 år, fik man en sølvnål, og da danselæreren bad de børn, der havde deltaget i 3 år om at række hånden op, så gjorde jeg det altså også, selvom jeg kun havde danset i 2 år. Jeg fik min nål, selvom der var en af de andre børns mor, der sagde, at det vist ikke passede. I flere år gik jeg langt udenom fru

Findorf, når jeg så hende i byen. Det kan for resten godt være, det ikke var tre år, men fem år, man skulle have danset, men så forstår jeg bare slet ikke noget som helst. Det havde jeg aldrig klaret. Aldrig.

3 eller 5 år, det kan jeg ikke huske

men jeg var i hvert fald helt færdig med at danse.

Vi passede vores skole og klarede os fint, og især min lillesøster havde en masse venner og veninder, hun hyggede sig med. Jeg syntes stadigvæk, at det bedste var at spille rundbold eller stikbold med de andre børn i Møllegade. Skønt var det også, hvis jeg blev sendt til boghandleren. Her kunne jeg gå rundt i timevis og kigge i alt muligt. Når Karen eller Else Marie kom ud i butikken, så sagde de "Nå, er det bare dig, du kalder bare, når du er færdig med at kigge"

Vores skole fra 3. til 7.klasse i Gauerslund

Far havde lavet et ekstra værelse ovenpå, så Anna og jeg fik hver vores værelse. Mine vægge var fyldt med plakater og udklip med The Monkees, det var min yndlingsgruppe. Anna var mere til Beatles. Hun sang altid med, f.eks. på Hey Jude og hun sang altid højt, og hun sang godt, det har aldrig været min spidskompetence.

Lektielæsning på mit eget værelse. Jeg havde den vane at læse højt, når det gjaldt engelsk, tysk, dansk eller historie, og så hamrede min søster på væggen. Men hun fortsatte selv med at synge højt. Og så hjalp det ikke spor, at jeg bankede på væggen.

Tiden gik, vi havde det skønt og frit, og lige pludselig skulle jeg konfirmeres. Mor gjorde rent i en forretning i byen, og her fik hun en konfirmationskjole til mig, som datteren i huset havde brugt. Jeg var nærmest ligeglad, allerhelst ville jeg beholde mine cowboybukser på, men den gik ikke. Alle naboerne var inviteret, og menuen stod på suppe, steg og is. Fru Buhl lavede naturligvis maden. Inden middagen var overstået, havde jeg skiftet tøj. Jeg kom op på den svimlende sum af 650 kr. I mange af telegrammerne lå en 5 krone seddel. Om mandagen tog jeg sammen med Dyveke fra min klasse til Fredericia. Her gik vi i Fona, og mit første køb var Morning Town Ride med the Seekers. Anderledes gik det til, da min kære lillesøster skulle konfirmeres. Hun valgte selv tøj og hendes fest blev holdt på Børkop Kro. Midt under festen kom en af hendes trofaste beundrere med en gave, som han stolt overrakte hende. En hel kasse med zulu lakridser. Dagen efter kunne vi læse i avisen, at der havde været indbrud i iskiosken på hovedvej 18.

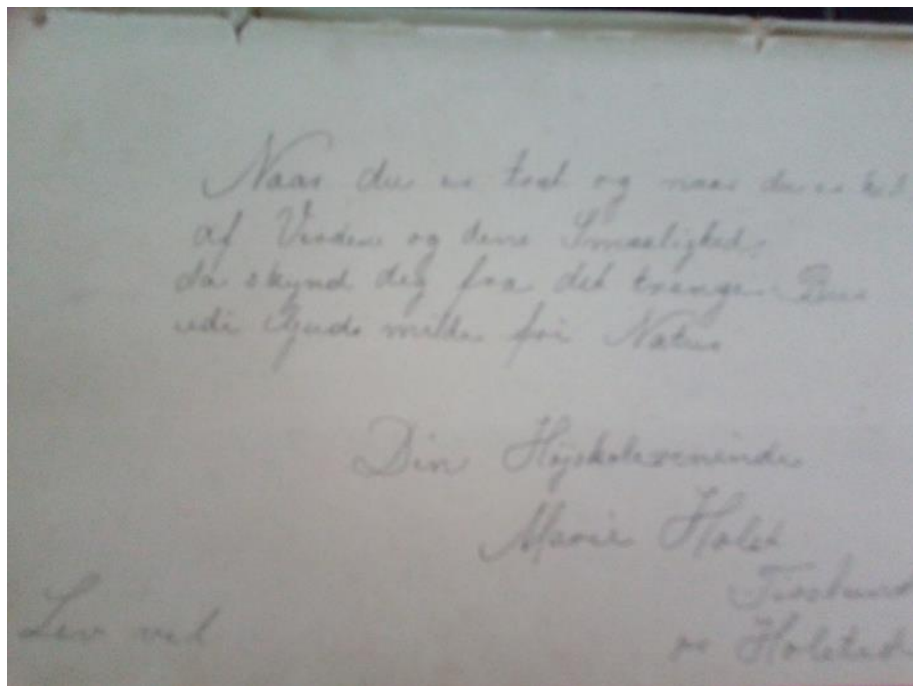
Anna spiste sine zulu'er med velbehag.

Anna i sit fine tøj sammen med Drønnerten, der faktisk hed Jan og var en rar fyr fra Pjedsted. Og meget gavmild.

Dette er blot et lille kik ind i vores barndom i 50'erne og 60'erne. Vi har tit følt os heldige. Vores brødre er født under Anden verdenskrig, en tid med restriktioner og mangel på mange ting, hvorimod vi er født i årtiet efter krigen, hvor vi har oplevet stor frihed og stor opmærksomhed. Ikke i form af penge, for dem havde vi absolut ingen af, eller ting eller ferier, men stor kærlighed og opmærksomhed og tillid fra vores forældre.

I vores bedstemor Ane Maries venindebog fra Ryslinge Højskole anno 1902 står denne hilsen

Når du er trist og når du er ked af Verden og dens Smålighed da skynd dig fra dit trange Bur udi Guds milde fri natur

Også lige mine ord anno 2022.